

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
з теми:
«ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА»

Виконавець:
студентка ФФБС
Кравченко Г.І.

Науковий керівник
к.е.н., ст. викладач Луценко І.С

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Мале підприємництво є важливою складовою економічного розвитку країни, оскільки виконує значущі соціально-економічні функції. Злагоджене та ефективне функціонування малого підприємництва залежить від багатьох факторів, проте в основному від існуючої в країні системи оподаткування. На протязі усієї незалежності України податкове законодавство, зазнаючи змін, вдосконалювалось, однак, навіть у наш час існує безліч проблем, які потребують вирішення. Про це свідчать темпи розвитку малих підприємств, рівень «тінізації» в країні, схеми оптимізації податків та інші недоліки.

На сучасному етапі розвитку системи оподаткування малого підприємництва перед підприємцем є вибір залишатися на загальній системі чи відповідати певним критеріям та вибрати альтернативну - спрощену систему оподаткування. Кожна з них має свої недоліки та потребує вдосконалення.

Питання пов'язані з діяльністю суб'єктів малого підприємництва досліджувало безліч вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, основні теоретичні основи, щодо визначення таких дефініцій, як «мале підприємство», «мале підприємництво» та «малий бізнес» були висвітлені в працях С. В. Мочерного, Й. Шумпетера, О. В. Довгальова, В. А. Кредісова, З. С. Варналія, О. Балабенко, В. І. Герасимчука, В. Г. Лапусти, Л. І. Воротіна, І. Герчикова, В. Райзберга, Т. А. Говорушко, О. І. Тимченко. Різні принципи та підходи до визначення поняття «оподаткування» розглянуто такими науковцями, як А. І. Крисоватий, А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. Мілль, А. Вагнер М. В. Романовський, А. А. Абішева, Т. Ф. Юткіна, С. В. Барулін. Історичному аспекту діяльності малого підприємництва приділяли увагу Т. Г. Михальчук, М. О. Слатвінська, К. О. Ващенко та інші.

Мета та завдання кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження та узагальнення теоретичних та практичних аспектів оподаткування суб'єктів малого підприємництва, а також розробка шляхів його вдосконалення в Україні на основі зарубіжного досвіду.

Досягнення поставленої мети вирішувалося шляхом розв'язання наступних завдань:

- розкрити сутність малого підприємництва та його роль у національній економіці;
- визначити сутність та принципи оподаткування малого підприємництва;
- дослідити ретроспективу розвитку оподаткування малого підприємництва в Україні;
- діагностувати спрощену систему оподаткування суб'єктів малого підприємництва;
- розкрити механізм оподаткування суб'єктів малого підприємництва на загальній системі оподаткування;

- визначити роль оподаткування малих суб'єктів господарювання у формуванні доходів бюджету м. Одеси;
- дослідити світовий досвід оподаткування малого підприємництва та перспективи його застосування в Україні;
- надати рекомендації щодо вдосконалення механізму оподаткування малого підприємництва в Україні;
- провести прогнозування єдиного податку до місцевого бюджету України.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні та практичні сторони оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні.

Методи дослідження кваліфікаційної роботи. У кваліфікаційній роботі були використані різноманітні наукові методи: при дослідженні сутності оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні та закордоном – методи індукції, дедукції, абстракції, діалектичний та історичний; при аналізі статистичного матеріалу використовувалися статистичні методи, а також узагальнюючий та метод графічного зображення даних; під час прогнозування надходжень єдиного податку використовувалися методи економетричного аналізу та економіко-математичного моделювання, а саме кореляційно-регресійний метод; при дослідженні проблемних питань та шляхів їх вирішення застосовувався метод логічного узагальнення та метод порівняння.

Особистий внесок. Наукові положення, висновки і пропозиції дослідження, які виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є наукова періодична література, навчальні посібники, монографії, наукові статті, нормативно-правові документи України, статистичні матеріали Державної казначейської служби, Державної податкової служби, Державної служби статистики України, департаменту фінансів Одеської міської ради, інформаційні ресурси мережі Інтернет та власні аналітичні розрахунки.

Науковою новизною отриманих результатів є теоретичне обґрунтування та практичне вирішення сукупності завдань пов'язаних із удосконаленням оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що представлені напрямки удосконалення можуть бути використані в роботі Податкової служби України при розробці нормативно-правових актів.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення і результати кваліфікаційної роботи викладені в одній науковій статті на тему: «Роль оподаткування малих суб'єктів господарювання у формуванні доходів бюджету м. Одеси» у «Збірнику студентських наукових праць».

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг становить 108 сторінок друкованого тексту, містить

28 таблиць, 20 рисунків, перелік використаної літератури налічує 62 найменування та займає 7 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади оподаткування малого підприємництва»** розкрито сутність малого підприємництва та його роль у національній економіці; визначено сутність та принципи оподаткування малого підприємництва; досліджено ретроспективу розвитку оподаткування малого підприємництва в Україні.

У другому розділі **«Практика та проблематика оподаткування малого підприємництва в Україні»** проведена діагностика спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва; розкрито механізм оподаткування суб'єктів малого підприємництва на загальній системі оподаткування; визначено роль оподаткування малих суб'єктів господарювання у формуванні доходів бюджету м. Одеси.

У третьому розділі **«Удосконалення механізму оподаткування малого підприємництва в Україні»** досліджено світовий досвід оподаткування малого підприємництва та перспективи його застосування в Україні; надано рекомендації щодо вдосконалення механізму оподаткування малого підприємництва в Україні; здійснено прогнозування єдиного податку до місцевого бюджету України.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра було проаналізовано теоретичні та практичні аспекти функціонування системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва. На основі проведених досліджень були надані практичні рекомендації щодо вдосконалення системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва враховуючи світовий досвід.

За результатами проведеного дослідження у кваліфікаційній роботі були зроблені наступні висновки:

1. За допомогою аналізу існуючих в науково-економічній літературі підходів щодо визначення дефініції «мале підприємництво» та «малий бізнес» зазначаємо про необхідність ототожнення зазначених понять задля спрощення використання статистичних даних при аналізі стану економіки країни. Тому, на нашу думку, мале підприємництво або малий бізнес можна охарактеризувати, як самостійну, систематичну, ініціативну господарську діяльність малих підприємств та громадян-підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку. Мале підприємництво є «двигуном» соціально-економічного розвитку держави,

оскільки вирішує безліч проблем та на відміну від великих підприємств є швидко пристосовуваним до катаклізм, які трапляються в економіці.

2. Проаналізувавши різні погляди вітчизняних та зарубіжних науковців, щодо визначення поняття оподаткування та його принципів зазначаємо: оподаткування це встановлений у законодавчому порядку процес справляння податків (зборів), що ґрунтується на організаційно-економічних взаємовідносинах, взаємозв'язках та взаємодії між його суб'єктами (держава, платники податків, податкові агенти) та об'єктами (податки та збори), під час впровадження якого здійснюється перерозподіл валового внутрішнього продукту з метою створення фінансового базису життєдіяльності держави, а принципи є результатом накопичених знань, незлічених спостережень та емпіричного досвіду. Ми виділили шість основних на яких, на нашу думку, має будуватися оподаткування малого бізнесу. А саме: принцип стабільності, законності, невідворотності настання відповідальності, соціальної справедливості, рівномірності та зручності сплати, а також принцип одноразовості.

3. Дослідивши ретроспективу розвитку малого підприємництва в Україні ми виділили шість етапів: перший етап (1991-1997 роки) характеризується правовим становленням системи оподаткування малого підприємництва; другий етап (1997-2000 роки) характеризується стимулюванням в оподаткуванні малого підприємництва; третій етап (2000-2004 роки) характеризується частими змінами в оподаткуванні з податку на прибуток, що посилювало суспільні хвилювання; четвертий етап (2004 – 2010 роки) характеризується фіскальною спрямованістю; п'ятий етап (2011 – 2014 роки) характеризується прийняттям Податкового кодексу України; шостий етап (2015 – сьогодні) характеризується чималими змінами у Податковому кодексі та стимулюючими заходами в сфері оподаткування малого підприємництва.

4. У результаті проведення діагностики спрощеної системи оподаткування зробимо висновки: податкові надходження від суб'єктів малого підприємництва, що перебувають на спрощеній системі оподаткування зростають, як і їх кількість. Описане явище є причиною різного роду факторів, насамперед змінами в податковому кодексі (об'єднання третьої, четвертої, п'ятої та шостої групи в третю, а також приєднання сільськогосподарських товаровиробників до можливості сплати єдиного податку з утворенням окремої четвертої групи платників податків, збільшення граничного розміру річного доходу, спрощення процесу звітування та інше), щорічним зростанням мінімальної заробітної плати та інфляційними процесами в країні. На сьогоднішній час залишається безліч проблемних питань в сфері уникнення від сплати податків використовуючи спрощену систему оподаткування, схем оптимізації доходів та сплати ЄСВ, які потребують вирішення.

5. Розкрито механізм оподаткування суб'єктів малого підприємництва на загальній системі оподаткування. У результаті аналізу щодо загальної системи оподаткування можемо зазначити:

- суб'єкти малого підприємництва надають перевагу загальній системі оподаткування. Можливою причиною цього є неможливість відповідати заданим критеріям спрощеної системи або необізнаність платників податків;

- більшість суб'єктів малого підприємництва вважають податок на доходи фізичних осіб та єдиний соціальний внесок досить обтяжливими. Сама це є чинником породження таких проблем, як заробітна плата «в конвертах» та використання спрощеної системи задля уникнення сплати податку на доходи фізичних осіб, військового збору суб'єктами малого підприємництва, через що втрати бюджету є колосальними. Проте надходження з податку на доходи фізичних осіб, військового збору а єдиного соціального внеску з кожним роком зростають, що є наслідком зростання мінімальної заробітної плати.

5. Визначено, що суб'єкти малого підприємництва м. Одеси відіграють значну роль у формуванні доходів бюджету м. Одеси, оскільки питома вага тільки єдиного податку у доходах м. Одеси протягом двох років складає у середньому 15% та має тенденцію до зростання. Крім того, встановлено, що основними причинами збільшення надходжень єдиного податку до місцевого бюджету м. Одеса були: законодавчі зміни, які розширили коло платників податків, збільшили граничний розмір річного доходу; зростання кількості суб'єктів малого підприємництва; зростання мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму. Також у результаті порівняння надходжень єдиного податку до доходів м. Одеси та окремих міст України було встановлено, що єдиного податку найбільше поступає в місцевий бюджет податкових надходжень єдиного податку від м. Києва (50,8% – 53%), а Одеса 2017-2018 роки займає останнє місце з надходжень даного податку. Причиною є встановлення місцевими органами влади ставки податку для платників другої групи нижче, ніж в інших аналізованих містах.

6. Зроблено прогноз надходжень єдиного податку від ВВП та обсягу реалізованої продукції малими підприємствами на 2019 рік, де спрогнозованих податків надійде до доходів місцевого бюджету України у розмірі 28 463,7 млн. грн. Прогнозування єдиного податку від зазначених факторів здійснено за допомогою двофакторної регресійної моделі: $ПН_{СПт} = f(F_1; F_2)_t + Q_t$. R^2 дорівнює 0,9907, що є свідченням адекватності описаної моделі та доказом того, що вона може використовуватися для здійснення прогнозування на майбутні періоди.

7. У результаті дослідження світового досвіду оподаткування малого підприємництва було проаналізовано досвід таких країн як: Швеція, США, Велика Британія, Франція, Естонія, Південна Корея, Китай та Японія. Таким чином, вважаємо, що Україні з метою здійснення податкових реформ у сфері оподаткування малого підприємництва варто використовувати досвід таких країн, як Китай, США, Японія, Естонія та Південна Корея. Крім того, незважаючи на те, що особливості економічного розвитку України відрізняються від описаних східних країн, їх досвід застосування зарубіжної практики в створенні вільних економічних зон буде дуже корисним для нашої економіки.

8. Запропоновано шляхи вдосконалення системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва:

- організація податковими органами курсів підвищення податкової грамотності серед суб'єктів малого підприємництва;

- звільнити фізичних осіб-підприємців від обов'язку сплачувати єдиний соціальний внесок при відсутності доходу;

- зменшивши перелік заборонених видів діяльності на спрощеній системі оподаткування, а саме дозволити проводити технічні випробування та дослідження.

- слід запровадити зменшені ставки податків для малого бізнесу на загальній системі (сьогоднішній стан фіскального навантаження на них складає майже 42% від чистого прибутку, що є неприпустимим в сучасних умовах виконання соціальних функцій держави перед населенням) поетапно збільшуючи їх до початкового рівня. Зменшений розмір ставок має бути економічно обґрунтованим, враховуючи те, що при зменшенні ставки податку не має втрачатися його фіскальна ефективність;

- скориставшись досвідом країн, що зазнали неймовірних економічних перетворень за останні десятиріччя, запровадити вільну економічну зону в Одеській області з привабливими для інвесторів умовами у вигляді податкових пільг, канікул, знижених податкових ставок для пріоритетних сфер економіки та країни (ІТ-сфера, агропромисловість, туристичний та портовий бізнес);

- паралельно зі зменшенням податкового навантаження посилювати податковий контроль в сфері справляння податків; ввести зміни до податкового кодексу, щодо збільшення сум штрафів, а також посилення відповідальності в сфері позбавлення волі за особливо крупні суми ухилення від сплати податків та за повторне ухилення від їх сплати.

- для вирішення проблеми легалізації доходів, отриманих у вигляді зарплат в «конвертах» або злочинним шляхом можна звернутися до досвіду США, де практично не використовуються готівкові гроші. Разом з цим треба ввести систему контролю, наприклад у вигляді комп'ютерної програми, яка буде слідкувати за рівнем доходів та витрат окремого громадянина, який має банківську картку. Оскільки, вже в наш час, так звана, зарплата в «конвертах» отримується у вигляді «поповнення картки» на картку іншого банку, відмінного від того звідки зараховується «чиста» заробітна плата.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра

Кравченко Г.І.

«Оподаткування суб'єктів малого підприємництва»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

У роботі розкривається актуальність дослідження за обраним напрямом, ставиться проблема, мета і завдання дослідження, визначаються предмет та об'єкт дослідження. У кваліфікаційній роботі висвітлюється теоретичні засади оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні та в інших країнах світу. Досліджено формування та становлення системи оподаткування України в області малого бізнесу; фінансову ефективність для малого бізнесу від сплати таких податку на доходи фізичних осіб, військового збору та єдиного соціального внеску

У кваліфікаційній роботі висвітлено теоретичні засади оподаткування малого підприємництва. Здійснена діагностика спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва та прогнозовано надходження єдиного податку до місцевого бюджету України. Розкрито механізм оподаткування малого підприємництва на загальній системі оподаткування. Проведено аналіз ролі оподаткування суб'єктів малого підприємництва у доходах бюджету м. Одеси. Крім того, досліджено світовий досвід оподаткування малого підприємництва.

В процесі роботи зроблено висновки та пропозиції щодо перспективних напрямків вдосконалення механізму оподаткування суб'єктів малого підприємництва з урахуванням світового досвіду.

Ключові слова: спрощена система оподаткування, загальна система оподаткування, єдиний податок, мале підприємництво, податок на доходи фізичних осіб, єдиний соціальний внесок.

ANNOTATION

Qualifying work on obtaining a master's degree

Kravchenko H.

«Taxation of small business entities»

Odessa National University of Economics

c. Odessa, 2019

The qualifying work consists of an introduction, three chapters, conclusions and a list of sources used.

The paper reveals the relevance of the research in the chosen direction, asks the problem, the purpose and objectives of the study, and determines the subject

and object of the study. Qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions and a list of sources used.

The paper reveals the relevance of the research in the chosen direction, sets the problem, purpose and objectives of the study, defines the subject and object of the study. The qualification work covers the theoretical principles of taxation of small business entities in Ukraine and in other countries of the world. The formation and formation of the tax system of Ukraine in the field of small business are investigated; fiscal efficiency for small businesses from paying such personal income tax, military levies and a single social contribution

The qualification work highlights the theoretical foundations of small business taxation. The simplified system of taxation of small business entities has been diagnosed and a single tax is expected to be received in the local budget of Ukraine. The mechanism of taxation of small business on the general system of taxation is revealed. The role of taxation of small business entities in the budget revenues of Odessa is analyzed. In addition, the world experience of small business taxation is explored.

In the course of the work, conclusions and suggestions on perspective directions of improvement of the mechanism of taxation of the subjects of small business taking into account the world experience are made.

Keywords: simplified taxation system, general taxation system, single tax, personal income tax, sole social contribution.